

Öğretmenlerin Evlilik Uyumlarının Psikolojik İyi Oluşları ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Açısından İncelenmesi

The Investigation of Marital Adjustment of Teachers in terms of Psychological Well-being and Gender Roles

Halil Ekşi^{ID}, Ferit Güneş^{ID}, Neslihan Yaman^{ID}

Öz. Bu çalışma, öğretmenlerin sahip olunan toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ile psikolojik iyi oluş düzeylerinin evlilikteki uyumlarını yordama gücünü belirlemek amacıyla yapılmıştır. Aynı zamanda cinsiyet, eğitim düzeyi, evlilik süresi, hizmet yılı, eş eğitim düzeyi ve sosyo-ekonomik gelir düzeyi değişkenleri ele alınarak açıklayıcı bilgiler sunulmaya çalışılmıştır. Araştırmanın katılımcıları İstanbul ilinde görev yapan 125 (%61) erkek ve 80 (%39) kadın olmak üzere toplam 205 evli öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Evlilik Uyum Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği, Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Fark analizi sonuçlarından elde edilen bulgular doğrultusunda evlilik uyumu ile cinsiyet, eğitim düzeyi ve ailenin gelir düzeyi arasında anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Çalışmanın bulguları, psikolojik iyi oluş ölçeğinin öz-kabul davranışı alt boyutunun ve toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinin kadın cinsiyet rolü tutumu alt boyutunun evlilik uyumunu anlamlı yordadığını ortaya koymaktadır. Standardize edilmiş Beta katsayılarına göre ise psikolojik iyi oluş ve toplumsal cinsiyet rolleri alt boyut puanlarının birlikte evlilik uyumu puanlarının anlamlı bir yordayıcısı olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler. Evlilik uyumu, Toplumsal cinsiyet rolleri, Psikolojik iyi oluş

Abstract. This study is conducted to determine predictive power of gender roles and psychological well-being on marital adjustment. In addition, variables such as gender, education level, duration of marriage, period of service, partner's education level and socio-economic status were studied to provide explanatory information. Participants of the research were composed of in total 205 married teachers including 125 male (61%) and 80 female (%39) working in Istanbul. In this research, Marital Adjustment Scale, Psychological Well-Being Scales, Scale of Gender Roles Attitude and Personal Information Form were used as a data collection tool. Significant differences were found between marital adjustment and gender, education level and level of family's income in the direction of findings from gap analysis results. The findings from this study imply that self- acceptance behavior as a subscale of Psychological Well-being Scale and attitude of female gender role as a subscale of Gender Roles Attitude Scale significantly predict individuals' marital adjustment. According to standardized coefficient (Beta), it was found that both of psychological well-being and attitudes of gender role subscales are not a predictor of marital adjustment scores.

Keywords. Marital adjustment, Gender roles, Psychological well-being

Halil Ekşi

Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, İstanbul, Türkiye
e-mail: halileksi@marmara.edu.tr

Ferit Güneş

Mimar Sinan İhtime Engelliler Okulu, İstanbul, Türkiye
e-mail: gunesferit@hotmail.com

Neslihan Yaman (Sorumlu Yazar)

Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, İstanbul, Türkiye
mail: nesli_balci@hotmail.com

Geliş / Received: 15 Ocak/January 2016
Düzeltilme / Revision: 12 Aralık/December 2017
Kabul / Accepted: 18 Mart/March 2018

Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği
Turkish Psychological Counseling and Guidance Association

Biyolojik bir sistem olarak aile, insan neslinin devamını sağlamakla beraber bireylere sosyo-kültürel bir ortam sunmaktadır. Kişilerin sağlıklı bireyler olabilmelerinde içinde buldukları ailenin işlevlerini sağlıklı bir biçimde yerine getirmeleri etkili unsurlardan biridir. Sağlıklı ailelerden gelen kişilerin ruhsal yönden daha sağlıklı olduğu, olumsuz yaşantılardan endişeye kapılma düzeylerinin daha düşük olduğu, çevredeki bireylerle daha iyi ilişkiler kurabildikleri görülmektedir. Sağlıksız aile yapısına sahip olduğu düşünülen bireylerde ise, bağımlı, içe kapanık, şüpheli ve geleceğe olumsuz bakan kişilik yapıları gözlenmektedir (Tuzcu, 2017). İnsan, yaşadığı toplum içinde diğer kişilerle belirli davranışları geliştirmesi, sosyal iletişim aracılığıyla uyumu yakalayabilmesi kendisini mutlu hissetmesinde etkiye sahip unsurlardandır.

Toplum içindeki diğer bireylerle kurulan temel ilişkilerden biri de evliliğdir. Evlilik, insanların yaşamları boyunca uyguladıkları temel kavramlardan birisi olmakla birlikte, yapısı toplumun kültürel özellikleri ve değer yargılarına göre farklılaşmaktadır (Sezen, 2005; Tuzcu, 2017). Özügürlü (2013) evliliği; “birbirinden farklı ilgi, istek ve ihtiyaçlara sahip iki insanın; birlikte yaşamak, yaşantıları paylaşmak, çocuk yapmak ve yetiştirmek gibi amaçlarla kurdukları bir ilişkiler sistemi; karşılıklı dayanışma, toplumsal onaylamayla gerçekleşmiş bir sözleşme ve tüm toplumsal yasaklamalar dışında tutulan cinsel gereksinimlerin karşılıklı olarak doyuma ulaştırıldığı bir kaynaşma” olarak tanımlamıştır.

Evliliğin hem kadın hem erkek memnuniyeti bağlamı, evlilik uyumu üzerinden değerlendirilmektedir. Tutarel-Kışlak ve Çavuşoğlu'na (2006) tarafından evlilik uyumu, ilişkideki ortaklık ve mutluluk şeklinde tanımlanmakta olup, etkili bir evlilik ilişkisinin sürdürülmesi için gerekliliği kabul edilen bir olgu olarak görülmektedir. Evlilik uyumu bir nevi; çatışmanın olmadığı ve mutlu bir ilişki biçimi şeklinde de ifade edilebilir. Bu uyum daha çok çatışmasızlık, cinsel doyum ve iletişimin olumluluğu üzerinden ele alınmaktadır (Temeloğlu, 2014). Evlilik, uyumlu bir şekilde yürütüldüğünde yaşamın tadını çıkarabilmede araç olarak değerlendirilmekte, bireyin yaşamındaki mutluluğu etkileyen yaşam kalitesini arttıran önemli bir unsur olarak düşünülmektedir. (Çelik ve Tümkiye, 2012; Gülerli, 2014; Yeşiltepe, 2011).

Spanier (1976)'a göre evlilikte uyumu, çiftlerin günlük yaşantıya ve yaşantı içinde değişen şartlara uyum sağlamaları ve belirli bir süre içinde birbirlerine uygun olarak değişim yaratabilmeleri şeklinde tanımlamıştır. Sabatelli (1988) ise evlilikte uyumunu: “Çiftlerin iletişim tekniklerini kullanabildiği, evlilik için

önemli varsayılan alanlarda fazla anlaşmazlık yaşanmadığı, yaşandığı hallerde de bu anlaşmazlıkların her iki tarafın da hoşnut olacağı şekilde çözümlendiği evlilik şekli” olarak tanımlamıştır. Yeşiltepe (2011) ve Duman (2012) ise yaptıkları çalışmalarda evlilik uyumunu; farklı kişilik özelliklerine sahip eşlerin mutlu hissedebilmek, evliliğin zorunlu ve gönüllü yönlerini dengeye ulaştırabilmek ve ortak amaçlara yönelebilmek adına bir bütün olarak birbirlerini tamamlamaları şeklinde ifade etmiştir. Günümüzde evlilik ve evlilik ilişkilerine yönelik araştırmalar artmasına, evlilik uyumunu ve onu etkileyen faktörleri ele alan çalışmaların varlığına karşın; evlilik uyumu kolayca tanımlanamamaktadır. Dolayısıyla, evlilik uyumunu etkileyen faktörlerin daha detaylı bir şekilde ele alınmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Evlilikteki uyum eşler arasındaki ilişki alanlarını etkileyebilen önemli unsurlardan biridir. Uyum içerisinde yürütülen bir evlilik ilişkisine bağlı olarak gelişen mutluluk hissi, bireyin yaşamında önemli bir rol oynamakta ve eşlerin ruhsal sağlığını yakından etkilemektedir. Evli çiftler arasındaki uyumun azalmaya başlaması durumunda ise söz konusu tablo; eşler ve çocuklar açısından olumsuz ilişki, sağlıklı iletişim biçimleri zeminine taşınabilmektedir. Bu durum evliliklerde mutluluk ve umutsuzluk olgularının belirmesine yol açan faktörler olarak karşımıza çıkabilmektedir (Sardoğan ve Karahan, 2005).

Evlilik ilişkileri ve uyumuna yönelik gerçekleştirilen bazı araştırmalar; eşler arasındaki uyumu etkileyen pek çok unsurun varlığından söz etmektedir. Cinsiyet rolleri, eğitim düzeyi, yaş, psiko-sosyal durum, kişilik özellikleri gibi faktörlerin evlilik uyumunda önemli bir role sahip olduğu ve evlilikte mutlu olma düzeyini etkilediği belirtilmektedir (Barling, 1994; Broderick ve O’Leary, 1986; Çelik, 2006; Lye ve Biblarz, 1993; Yalçın, 2014). Bazı araştırmalar, kadın ve erkeklerin toplumsal cinsiyet rollerine ait tutumlarının kendi evlilik yaşantılarıyla ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle cinsiyet rolünün, diğer tüm alanlarda olduğu gibi evlilik yaşantısı ve evlilik uyumu üzerinde de etkisinin olduğu söylenebilir. Çınar (2008) tarafından bireylerin cinsiyetleri ve cinsiyet rollerine göre evlilik doyumlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığının araştırıldığı çalışmada kadınların cinsiyet rollerine göre evlilik doyumlarında anlamlı bir farklılık olduğu, erkeklerin cinsiyet rollerine göre ise evlilik doyumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Bununla birlikte, cinsiyet rolü “erkeksi” olan kadınlarla, “androjen” olan kadınlar arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır. Blair (1993) tarafından, eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerine sahip kadınların geleneksel cinsiyet rollerine sahip kadınlara

oranla evliliklerinde daha fazla anlaşmazlık yaşadıkları belirtilmiştir. Amato ve Booth (1995) tarafından yapılan ve 8 yıllık bir süreci kapsayan araştırmada evli çiftlerin evlilik kalitesi ile toplumsal cinsiyet rolleri arasındaki ilişki incelenerek ortaya çıkan değişimler ele alınmıştır. Buna göre, geleneksel olmayan tutumları benimsemeye dair değişimin öncesine göre daha az etkileşim ve daha yoğun anlaşmazlık ile sonuçlandığı görülmüştür.

Erkek ve kadına sosyal yapılanma sonucu yüklenen, rol ve sorumluluklarını ifade eden toplumsal cinsiyet kavramı, zaman içerisinde ve toplumdan topluma farklılık gösterebilmektedir. Toplumsal cinsiyet kavramı; biyolojik olarak kadın veya erkek olarak doğan bireyin davranışlarını belirleyen değerler, kalıp yargılar, beklentiler, düşünceler ve roller olarak tanımlanmaktadır (Dökmen, 2010). Toplumsal cinsiyetin, genellikle bireyin psikolojik yapısı ile ilişkili bulunan özellikleri kapsadığı; zamana, kültüre göre farklılaşabildiği, insanlar tarafından oluşturulduğu ve değiştirilebilir bir toplumsal değer olduğu belirtilmektedir (Gök, 2013; Yaşar, 2011). Her toplumda kadınların ve erkeklerin yükledikleri roller birbirinden farklı olmakla birlikte bu roller yaşanan kültüre göre değişmektedir. Dolayısıyla, bir toplumda erkek ve kadınların toplumsal hayata dâhil oluş şekli, katılım oranı ve görünürlüğü büyük ölçüde o toplumda var olan toplumsal cinsiyet algısından etkilenmektedir. Bu nedenle, kültür ya da toplum tarafından şekillendirilen rol farklılaşmasını ifade etmek amacıyla toplumsal cinsiyet kavramı kullanılmaktadır (Kodan, 2013; Öngen ve Aytaç, 2013). Yaşar (2011)'in çalışmasında, toplumsal cinsiyet kavramı incelendiğinde kadın ve erkeğe yönelik geleneksel ve eşitlikçi olmak üzere iki temel yaklaşım belirlenmiştir. Geleneksel roller içerisinde erkeğe yüklenen roller; eve para getirme, evin geçiminden sorumlu olma, aileleri için zorluklarla mücadele etme, güç sahibi olma gibi sorumlulukları kapsarken; kadınlara yüklenen roller ise; iş hayatında aktif olmama, çocuk bakma, temizlik yapma, yemek pişirme gibi eşitlikçi olmayan sorumlulukları kapsamaktadır. Kadın ve erkeğe yüklenen eşitlikçi rollerde ise; evlilik, aile, meslek seçimi ve uygulamasında, sosyal yaşamda ve eğitim hayatında erkek ile kadının sorumlulukları eşit olarak paylaşılmaktadır.

Diener (1984) tarafından yapılan çalışmada cinsiyet rollerine ilişkin tutum ve beklentiler ile evlilikteki uyumun, bireyin genel anlamda psikolojik iyi oluşunda büyük rol oynadığını göstermektedir. Psikolojik İşlevsellik (eudaimonism) yaklaşımına göre iyi olma; bireyin kendini gerçekleştirme, içgörü kazanması ve tam olarak fonksiyonda bulunması olarak tanımlanmaktadır ve iyi olmanın

temelinde bireyin gerçek benliği ile uyumlu yaşama yeteneği olduğu varsayılmaktadır (Waterman, 1993). Ryff ve Keyes (1995)'e göre psikolojik iyi oluş; kişinin kendisine ve geçmişine ilişkin düşüncelerini araştırmasına, bu düşüncelere ilişkin farkındalık oluşturmaya, değerlerini savunmasına, değerlerine uygun seçim yapmasına, belirlediği amaçlara ulaşmak için çaba sergilemesine ve diğer insanlarla kurduğu ilişkilerin niteliğine dair bütüncül bir değerlendirmedir. Hawkins ve Booth (2005) evlilik ilişkisinin bozuldukça evliliğin iyi oluş üzerindeki olumlu etkisinin de bozulduğunu ileri sürse de Bradbury ve Fincham (1990) ise evlilik ile iyi oluş arasındaki bu olumlu ilişkinin evliliğin niteliğine bağlı olarak değişebileceğine, düşük stresli bir evliliğin stres kaynağı olarak değerlendirilebileceğine dikkat çekmişlerdir.

Canel (2007), Çakır (2008) ve Anar (2011), yaptıkları çalışmalarla erkek ve kadınların evlilik uyumları arasında anlamlı bir farklılık olduğunu ortaya koymuşlardır. Çakır (2008) yaptığı çalışmada erkeklerin kadınlardan daha yüksek düzeyde evlilik uyumuna sahip olduklarını öne sürmektedir. Kublay (2013), Çelik (2009) ve Yeşiltepe (2011) ise çalışmalarında kadın ve erkeklerin evlilik uyumları ve eşlerin evlilikten aldıkları doyum arasında anlamlı bir farklılığın olmadığını öne sürmektedir. Güngör'ün (2007) araştırmasında, erkeklerin evlilik doyumlarının kadınlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Rollins ve Feldman (1970) çalışmalarında; aile yaşam döngüsüne göre cinsiyet açısından evlilik uyumunun farklılaştığı görülmüştür. Erkek eşlere göre, kadınların evlilik uyumlarının aile yaşam evreleriyle daha uyumlu olduğu bulgusuna ulaşılmış; ancak kadınların ilk evrelerde uyumlarının yüksek olduğu ve kademeli olarak genç dönem, boş yuva evrelerinde azaldığı, emeklilikte tekrar artış gösterdiği bulunmuştur. Erkeklerde ise ilk evrelerde uyum yüksek iken, ayrılma evresinde azaldığı, boş yuva ve emeklilikte arttığı görülmüştür.

Gelinen noktada, evlilikteki ilişki kalitesinin, bireylerin psikolojik iyi oluşu üzerinde önemli bir role sahip olduğunu söylemek mümkündür. Araştırmalar da ortaya koymaktadır ki evlilik uyumu bireyin psikolojik ve öznel iyi oluşunda önemli role sahiptir. Alan yazına bakıldığında Proulx, Hlems ve Buehler (2007), psikolojik iyi oluş ile evlilik uyumu arasında güçlü ve anlamlı bir ilişki olduğunu belirtmektedir. Bununla birlikte Kim ve McKenry (2008) 'nin evlilik uyumu ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada, evlilik ilişkisinin niteliğiyle psikolojik iyi oluş düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Dolayısıyla, psikolojik iyi oluş ile evlilik uyumu arasındaki ilişkinin

doğrudan yahut dolaylı olarak incelenmesi ve evlilikle ilişkili diğer faktörlerin açığa çıkarılması önem taşımaktadır (Timur, 2008; Yeşiltepe, 2011).

Günümüzde evlilik ilişkileri üzerinde çalışmak, kuramsal açıdan önem kazanmış olup, araştırmacılar; “evlilik uyumu”, “psikolojik iyi oluş” ve “toplumsal cinsiyet rolleri” değişkenlerinin; cinsiyet, eğitim düzeyi, eş eğitim düzeyi, sosyo-ekonomik gelir düzeyi, hizmet yılı ve evlilik süresi gibi birçok faktörden etkilendiğini öne sürmektedir (Anar, 2011; Canel, 2007; Çakır, 2008). Alan yazın incelendiğinde, ülkemizde genellikle “evlilik uyumu”, “psikolojik iyi oluş” ve “toplumsal cinsiyet rolleri” değişkenleri arasındaki ikili ilişkilere bakılmış, ancak söz konusu üç değişken arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmalara rastlanılmamıştır. Bu çalışmada, psikolojik iyi oluş ve toplumsal cinsiyet rollerinin evlilik uyumu ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda şu dört temel soruya yanıt aranmıştır: 1) Öğretmenlerin evlilik uyumu, toplumsal cinsiyet rolleri ve psikolojik iyi oluşları; cinsiyet, eğitim düzeyi, eş eğitim düzeyi, ailenin gelir düzeyi değişkenlerine göre önemli bir biçimde farklılaşmakta mıdır? 2) Öğretmenlerin psikolojik iyi oluş alt boyut puanları evlilik uyumu puanlarını önemli bir biçimde yordamakta mıdır? (3) Öğretmenlerin toplumsal cinsiyet rolleri alt boyut puanları evlilik uyumu puanlarını önemli bir biçimde yordamakta mıdır?

Araştırmanın sonucunda elde edilecek bulguların, evlilik danışmanlığında ve çift terapisinde bireylerin kişilik özelliklerinde problem yaratabilecek farklılıkların yönetilmesi konusundaki müdahalelerde fayda sağlaması hedeflenmektedir. Evli bireylerin birbirlerinin kişilik özelliklerinin ve birbirlerine karşı beklentilerinin farkında olmalarının, ilişkideki uyum ve doyumun artmasında faydalı olabileceği düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Öğretmenlerin sahip olunan toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ile psikolojik iyi oluş düzeylerinin evlilikteki uyumlarını yordama gücünü belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bu çalışma, var olan durumu betimlemeyi amaçladığından ilişkisel tarama modelinde yapılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiyi istatistikî tekniklerle ölçen tarama modelinde amaç, evreni temsil ettiği kabul edilen geniş örneklemelerden analizlere imkân veren veriler elde etmektir (Neuman, 2013).

Bununla birlikte, iki ya da daha çok değişken arasındaki lineerliğin (doğrusallığın) gücünü (derecesini) ve yönünü incelemek, değişkenler arasındaki neden-sonuç ilişkisini ortaya koyabilmek amacıyla regresyon analizi yapılmıştır. Değişken sayısının ikiden fazla olması sebebiyle çoklu regresyon yöntemi kullanılmıştır. (Gorard, 2001).

Araştırma Grubu

Araştırma genel tarama modelinde yapılan bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini İstanbul il merkezinde bulunan ilköğretim ve ortaöğretim okullarında görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubu ise, İstanbul'un farklı ilçelerinde bulunan 14 okulda görev yapan evli, 125 (%61) kadın ve 80 (%39) erkek olmak üzere toplam 205 öğretmeni içermektedir. Araştırmada basit seçkisiz örnekleme modeli kullanılmış olup, çalışma grubunda yer alan öğretmenler tesadüfi olarak (random) seçilmiştir. Basit seçkisiz örnekleme, evren listesinden çalışma grubuna dâhil edilmesi düşünülen sayıda kişinin rastgele seçilmesini gerektirmektedir. Böylelikle örnekleme çerçevesindeki her bir kişinin örnekleme dâhil olmada eşit şansı söz konusudur ve bu ilke, aynı zamanda birimlerin örnekleme seçilme durumlarının birbirinden bağımsız olmasıyla ilgilidir (Robson, 2015).

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak Evlilik Uyum Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği, Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği, bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açılarını ölçebilmek amacıyla Zeyneloğlu ve Terzioğlu (2011) tarafından geliştirilmiştir. 5'li Likert tipi olan ölçek 38 maddeden ve 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutları; "Eşitlikçi cinsiyet rolü", "Kadın cinsiyet rolü", "Evlilikte cinsiyet rolü", "Geleneksel cinsiyet rolü" ve "Erkek cinsiyet rolü"nü içermektedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 190 iken, en düşük puan ise 38'dir. Ölçekte bazı maddeler ters puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan bireyin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin "Eşitlikçi tutuma sahip" olduğunu, en düşük puan ise bireyin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin "Geleneksel tutuma sahip" olduğunu göstermektedir.

Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında Cronbach alfa değeri .92 bulunmuştur. Ölçeğin alt boyutlarının Cronbach alfa güvenilirlik katsayıları .80-.72 arasında değişmektedir. Her bir alt boyut iç tutarlılık analizleri açısından değerlendirildiğinde; “Kadın cinsiyet rolü” alt boyutunun Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı. 80; “Eşitlikçi cinsiyet rolü”, “Evlilikte cinsiyet rolü” ve “Geleneksel cinsiyet rolü” alt boyutlarının Cronbach güvenilirlik katsayısı .78 olarak saptanmıştır. “Erkek cinsiyet rolü” alt boyutunun ise, Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı .72 olarak bulunmuştur. Ölçeğin Cronbach alfa güvenilirlik katsayılarının yüksek olması ölçeğin tutarlılığının yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin alt faktörlerinin birbirleri ile olan korelasyonlarının .65-.35 arasında olduğu görülmektedir. Araştırmacı tarafından yapılan iç yapı tutarlık güvenilirliği için Cronbach alfa değeri .90 olarak bulunmuştur (Zeyneloğlu ve Terzioğlu, 2011, Akt. Kodan, 2013).

Psikolojik İyi Oluş Ölçeği, Ryff (1989) tarafından geliştirilen ölçek Cenkseven tarafından 2004’te Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek 7’li Likert tipi olup; özerklik, çevresel hâkimiyet, bireysel gelişim, diğerleriyle olumlu ilişkiler, yaşam amaçları, öz- kabul olmak üzere 6 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte her bir alt ölçeği 7 maddeden oluşan toplam 42 madde bulunmaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 294 iken, alınabilecek en düşük puan ise 42’dir. Bireyin her bir alt ölçekten elde ettiği puanların yüksek olması bireyin ilgili alt ölçeğin değerlendirdiği özelliklere sahip olduğunu göstermektedir. Ölçekte bazı maddeler ters puanlamaktadır. Ölçek aynı zamanda toplam bir psikolojik iyi olma puanı vermektedir (Tütüncü, 2012).

Psikolojik İyi Oluş Ölçeği’nin Türkçe ve orijinal form puanları arasındaki korelasyonlar, özerklik alt ölçeği için. 94, çevresel hâkimiyet için. 97, bireysel gelişim için. 97, diğerleriyle olumlu ilişkiler için. 96, yaşam amaçları için. 96 ve öz-kabul için. 95 olarak bulunmuştur. Açıklayıcı faktör analizinde toplam varyansın %68’inin açıklandığı ve maddelerin 6 faktörde toplandığı görülmüştür. Faktör yükleri. 30 ile. 94 arasında sıralanmaktadır. Doğrulayıcı faktör analizinde uyum indeksi değerleri RMSEA=.072, NFI=.97, CFI=.98, GFI=.93 ve SRMR=.062 olarak bulunmuştur. PİÖÖ’nün iç tutarlılık güvenilirlik katsayılarının. 87 ile. 96, test-tekrar test güvenilirlik katsayılarının ise. 78 ile. 97 arasında değiştiği görülmüştür. (Akın, 2008).

Evlilikte Uyum Ölçeği, Locke ve Wallace (1959) tarafından evli çiftlerin uyum düzeylerini belirlemek amacıyla geliştirilen Evlilik Uyum Ölçeği’nin

ülkemiz için geçerlik ve güvenirlik çalışmasını Tutarel-Kışlak (1999) yapmıştır. Ölçek 15 maddeden ve 2 alt boyuttan (Anlaşma ya da anlaşmama durumu, İlişki tarzı) oluşmakta olup hem genel evlilik uyumu veya niteliğini hem de çeşitli konularda anlaşma- anlaşmama durumlarını ölçmektedir. Evlilik Uyum Ölçeği'ndeki puanlar uyumsuzluktan uyumluluğa doğru artmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 2, en yüksek puan ise 158 olarak belirlenmiştir. Hunt'un (1987) yaptığı düzenlemeyle birlikte toplam puan 158'den 60'a indirilmiştir. Böylece Ölçekten alınabilecek en düşük puan 1, en yüksek puan ise 60 olarak belirlenmiştir. Ölçekten alınan düşük puan evlilikteki uyumsuzluğu gösterirken, yüksek puan ise evlilikteki uyumu göstermektedir. Ölçekte 43.5 ölçeğin kesme noktası kabul edilmiş; 43 puanın üzeri uyumlu, 43 ve altında olan puanlar ise uyumsuz olarak değerlendirilmiştir (Tutarel-Kışlak, 1999; Gülererli, 2014; Yeşiltepe, 2011).

Ölçeğin geçerlilik çalışmasını yapmak için ölçüt bağımlı geçerliliği ve yapı geçerliliği hesaplanmıştır. Ölçüt bağımlı geçerliliğinin saptanmasında, Kişilerarası ilişkiler ölçeği ile ilişkilerde yüklem ölçeğinden yararlanılmıştır. Evlilik uyum ölçeği ile kişilerarası ilişkiler ölçeğinin toplam puanları arasındaki korelasyon katsayısı $r = .12$ ($p < .05$) olarak bulunmuştur. Evlilik uyum ölçeği ile ilişkilerde yüklem ölçeği toplam puanlarından elde edilen korelasyon katsayısı $-.54$ 'tür ve bu değer $.01$ düzeyinde anlamlıdır (Tutarel-Kışlak, 1999).

Ölçeğin güvenirliğini belirlemek amacıyla, iç tutarlılık katsayısı, iki yarım test güvenirliği, test-tekrar test güvenirliği ve tüm denekler için madde-test korelasyonları hesaplanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık (Cronbach Alpha) katsayısı $.84$ olarak bulunmuştur. Söz konusu değer erkekler için $.83$, kadınlar için ise $.85$ 'dir. Ölçeğin ilk yarısı ve son yarısı ve son yarısındaki puanlamalar birbirinden farklı olduğundan, numarası tek olan ve çift olan maddeler karşılaştırılmıştır ve iki yarım test güvenirliği (split-half) $r = .84$ olarak bulunmuştur (Tutarel-Kışlak, 1999).

İşlem

Araştırmanın veri toplama araçları katılımcılara dağıtıldıktan sonra, araştırmanın amacı, sunacağı katkı ve katılımcıların vereceği cevaplardaki samimiyetin önemi hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca, veri toplama araçlarını doldurmaya ilişkin yazılı yönerge de birkaç defa sözel olarak vurgulanmıştır. Veri toplama

araçlarını eksik dolduran bireyler örnekleme dâhil edilmemiştir. Uygulama ortalama 15 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Verilerin analiz aşamasında ilk olarak çalışmada kullanılacak istatistiksel tekniklerin öngörülen varsayımları karşılayıp karşılamadığı kontrol edilmiştir. Bu doğrultuda öncelikle kayıp veri oranı yüksek olan bireylerin ölçekleri değerlendirme dışı bırakılmıştır. Verilerin normal dağılım özelliğine sahip olup olmadığını belirlemek amacıyla ölçeklerin çarpıklık katsayısı ile basıklık katsayısı, sırasıyla, çarpıklığın ve basıklığın standart hatasına bölünmüş ve -1.96 ile +1.96 arasında kalan değerler hesaplanmıştır. Bu bağlamda 16 bireye ait ölçek elenerek 205 anket değerlendirmeye alınmıştır. Verilerin %5 ($p < .05$) anlamlılık düzeyinde normal dağılıma yakın olmasıyla araştırmanın amacı doğrultusunda Bağımsız gruplar t testi, Anova ve Kruskal Wallis H gibi fark testleri ile Çoklu regresyon analizlerine başvurulmuştur. Analiz sonuçlarına bulgular kısmında yer verilmiştir.

BULGULAR

İstatistiksel işlemlere başlamadan önce öğrencilere ait demografik değişkenler gruplandırılmış ve uygulanan ölçekler (Evlilik Uyum Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği) puanlanmıştır. Çalışmada öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeyleri, toplumsal cinsiyet rolleri ve evlilik uyumu değişkenlerinin demografik değişkenler açısından farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla fark analizlerinden yararlanılmıştır.

Cinsiyet Değişkeni Açısından Bulgular

Öğretmenlerin evlilik uyum ölçeği puanları, psikolojik iyi oluş ölçeği puanları ve toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği puanlarının cinsiyet değişkeni bağlamında farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek üzere gerçekleştirilen “Bağımsız Gruplar t Testi” analizi sonuçlarına aşağıda yer verilmektedir.

Tablo 1. Evlilik Uyum Ölçeği Puanları, Psikolojik İyi oluş Ölçeği Puanları ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

	Gruplar	N	\bar{x}	SS	t Testi		
					t	Sd	p
Evlilik Uyumu	Erkek	80	46.03	7.65	-.53	203	.60
	Kadın	125	46.62	7.91			
Psikolojik İyi Oluş	Erkek	80	217.13	29.14	.479	203	.63
	Kadın	125	215.26	25.73			
Toplumsal Cinsiyet Rollerini	Erkek	80	136.16	20.92	-6.6	203	.00
	Kadın	125	153.63	16.74			

Tablo 1’de görüldüğü üzere evlilik uyum ölçeği puanları, psikolojik iyi oluş ölçeği puanları ve toplumsal cinsiyet rollerini tutum ölçeği puanları ortalamasının cinsiyet değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Bağımsız Grup t Testi sonucunda kadın ve erkek öğretmenlerin toplumsal cinsiyet rollerini ölçeği puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($t=-6,6$ $p<,001$). Elde edilen bu farklılık kadın öğretmenlerin lehine gerçekleşmiş olup kadın öğretmenlerin toplumsal cinsiyet rollerini tutumlarına özgü davranışları daha fazla sergiledikleri görülmektedir. Öğretmenlerin evlilik uyumunda ve psikolojik iyi oluşlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ($t= -,53$ $p>,05$; $t= -,48$ $p>,05$).

Eğitim Düzeyi Değişkeni Açısından Bulgular

Öğretmenlerin evlilik uyum ölçeği, psikolojik iyi oluş ölçeği ve toplumsal cinsiyet rollerini tutum ölçeği puanlarının demografik değişkenlerden biri olan eğitim düzeyi değişkeni bağlamında farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek üzere gerçekleştirilen istatistiksel çözümlerinde “Kruskal Wallis-H Testi”nden yararlanılmış olup, elde edilen bulgular aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 2. Evlilik Uyum Ölçeği Puanları, Psikolojik İyi oluş Ölçeği Puanları ve Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Tutum Ölçeği Puanlarının Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p
Evlilik Uyumu	Önlisans	19				
	Lisans	165	131.89			
	Yüksek	21	102.34	7.16	2	.03
	Lisans	205	82.07			
	Toplam					
Psikolojik İyi Oluş	Önlisans	19	131.71			
	Lisans	165	102.03			
	Yüksek	21	84.64	6.51	2	.04
	Lisans	205				
	Toplam					
Toplumsal Cinsiyet Rollerini	Önlisans	19				
	Lisans	165	99.16			
	Yüksek	21	107.74	7.94	2	.02
	Lisans	205	69.24			
	Toplam					

Tablo 2’de görüldüğü üzere evlilik uyum ölçeği puanları, psikolojik iyi oluş ölçeği puanları ve toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği puanları ortalamalarının eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda, grupların sıralama ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur ($x^2=7,16$ $p<,05$; $x^2=6,51$ $p<,05$; $x^2=7,94$; $p<,05$). Bu sonucun ardından tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Puanların eğitim düzeyi değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney U analizi sonucunda söz konusu farklılığın evlilik uyumu, psikolojik iyi oluş için “önlisans” ile “lisans” ve “önlisans” ile “yüksek lisans” puanları arasında “önlisans” lehine $p<,05$ düzeyinde; toplumsal cinsiyet rolleri için de “önlisans” ile “yüksek lisans” puanları arasında “önlisans” lehine ve “lisans” ile “yüksek lisans” puanları arasında “lisans” puanları lehine $p<,05$ düzeyinde gerçekleşmiştir. Diğer grupların sıralama ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$).

Eş Eğitim Düzeyi Değişkeni Açısından Bulgular

Öğretmenlerin evlilik uyum ölçeği puanları, psikolojik iyi oluş ölçeği puanları ve toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği puanlarının eş eğitim düzeyi değişkeni bağlamında farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek üzere “Kruskal Wallis-H Testi” ile yapılan analizlerden elde edilen bulgular aşağıda yer almaktadır.

Tablo 3. Evlilik Uyum Ölçeği Puanları, Psikolojik İyi oluş Ölçeği Puanları ve Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği Puanlarının Eş Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p
Evlilik Uyumu	Okuryazar-	11				
	İlkokul	33	96.41			
	Lise	161	91.21	1.82	2	.40
	Üniversite	205	105.87			
	Toplam					
Psikolojik İyi Oluş	Okuryazar-	11				
	İlkokul	33	73.36			
	Lise	161	103.00	2.93	2	.23
	Üniversite	205	105.02			
	Toplam					
Toplumsal Cinsiyet Roller	Okuryazar-	11				
	İlkokul	33	57.45			
	Lise	161	88.14	10.29	2	.01
	Üniversite	205	109.16			
	Toplam					

Tablo 3’te görüldüğü üzere evlilik uyum ölçeği puanları, psikolojik iyi oluş ölçeği puanları ve toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği puanları ortalamalarının eş eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda, grupların sıralama ortalamaları arasındaki farklılık evlilik uyumu ve psikolojik iyi oluş için anlamlı bulunmamış; toplumsal cinsiyet rolleri için anlamlı bulunmuştur ($x^2=1,82$ $p>,05$; $x^2=2,93$ $p>,05$; $x^2=10,29$ $p<,05$). Bu sonucun ardından toplumsal cinsiyet rolleri puanları arasındaki farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Bu amaçla yapılan Mann Whitney U analizi sonucunda söz konusu farklılığın “okuryazar-ilkokul” ile “üniversite” grupları arasında “üniversite” lehine $p<,05$

düzeyinde gerçekleşmiştir. Diğer grupların sıralama ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$).

Ailenin Gelir Düzeyi Değişkeni Açısından Bulgular

Öğretmenlerin evlilik uyum ölçeği puanları, psikolojik iyi oluş ölçeği puanları ve toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği puanlarının ailenin gelir düzeyi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere gerçekleştirilen “Kruskal Wallis-H Testi sonuçlarına aşağıda yer verilmektedir.

Tablo 4. Evlilik Uyum Ölçeği Puanları, Psikolojik İyi oluş Ölçeği Puanları ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Puanlarının Ailenin Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p
Evlilik Uyumu	Düşük	18	99.17	6.4	2	.04
	Orta	120	95.23			
	Yüksek	67	117.94			
	Toplam	205				
Psikolojik İyi Oluş	Düşük	18	93.58	7.71	2	.02
	Orta	120	95.20			
	Yüksek	67	119.49			
	Toplam	205				
Toplumsal Cinsiyet Rollerini	Düşük	18	105.89	.056	2	.97
	Orta	120	103.03			
	Yüksek	67	102.16			
	Toplam	205				

Tablo 4’de görüldüğü üzere evlilik uyum ölçeği puanları, psikolojik iyi oluş ölçeği puanları ve toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği puanları ortalamalarının ailenin gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda, grupların sıralama ortalamaları arasındaki farklılık evlilik uyumu ve psikolojik iyi oluş için anlamlı bulunmuştur ($x^2=6,4$ $p<,05$; $x^2=7,71$ $p<,05$; $x^2=,97$ $p>,05$). Bu sonucun ardından evlilik uyumu ve psikolojik iyi oluş puanları arasındaki farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Bu amaçla yapılan Mann Whitney U analizi sonucunda söz konusu farklılığın evlilik uyumu için “orta” ile “yüksek”

grubu için “yüksek” lehine $p < ,05$ düzeyinde gerçekleşmiştir. Psikolojik iyi oluş için ise farklılık “orta” ile “yüksek” grupları arasında “yüksek” grup lehine $p < ,05$ lehine gerçekleşmiştir. Diğer grupların sıralama ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır ($p > ,05$).

Psikolojik İyi Oluş Alt Boyut Puanlarının Öğretmenlerin Evlilik Uyumu Üzerindeki Yordayıcı Etkisine Dair Bulgular

Bu çalışmanın amaçlarından biri öğretmenlerin psikolojik iyi oluş alt boyut puanlarının evlilik uyumu puanları üzerindeki yordayıcı etkisini tespit etmek olup bu doğrultuda verilerin istatistiksel çözümlenmelerinde “Çoklu Regresyon Analizi”nden yararlanılmış ve regresyon analizi modelinde algılanan psikolojik iyi oluş alt boyut puanları yordayıcı değişken, evlilik uyumu ise yordanan/bağımlı değişken olarak belirlenmiştir.

Uygulanan Çoklu Regresyon Analizleri sonucunda elde edilen bulguların sunumunda öncelikli olarak bağımlı değişken ve yordayıcı değişkenler arasındaki ilişki değerleri (r) ile aritmetik ortalama (\bar{x}), ve standart sapma (ss) değerlerine yer verilmiştir. Yordayıcı ve bağımlı değişkenler arasındaki ilişkiler Pearson Moment Korelasyon Katsayısı’ndan yararlanılarak hesaplanmıştır.

Tablo 5. Evlilik Uyumu ve Psikolojik İyi Oluş için Aritmetik Ortalama(\bar{x}), Standart Sapma (Ss) ve Korelasyon Katsayısı (R) Değerleri

Değişkenler	X	SS	Ö	ÇH	BG	DOİ	YA	ÖK
Evlilik Uyumu	46.39	7.80	.16*	.35***	.17*	.32***	.23***	.36***
Yordayıcı Değişkenler								
Özerklik (Ö)	32.86	5.84		.48***	.38***	.31***	.35***	.54***
Çevresel Hâkimiyet (ÇH)	34.20	5.75			.46***	.54***	.49***	.70***
Bireysel Gelişim (BG)	36.18	6.16				.54***	.57***	.50***

Diğerleriyle Olumlu İlişkiler (DOI)	39.09	5.62	.52***	.56***
Yaşam Amaçları (YA)	37.63	5.52		.53***
Öz-Kabul (ÖK)	36.02	6.51		

*** p<.000, ** p<.001, * p<.05

Tablo 5 incelendiğinde, öğretmenlerin evlilik uyumu puan ortalamaları 46.39, standart sapmaları 7.80; özerklik (Ö) puan ortalamaları 32.86, standart sapmaları 5.84; çevresel hâkimiyet (ÇH) puan ortalamaları 34.20, standart sapmaları 5.75; bireysel gelişim (BG) puan ortalamaları 36.18, standart sapmaları 6.16; diğerleriyle olumlu ilişkiler (DOI) puan ortalamaları 39.09, standart sapmaları 5.62; yaşam amaçları (YA) puan ortalamaları 37.63, standart sapma değerleri 5.52 ve öz-kabul (ÖK) puan ortalamaları 36.02, standart sapma değerleri ise 6.51 olarak hesaplanmıştır.

Öğretmenlerin evlilik uyumu puanları ile yordayıcı değişkenler arasındaki ilişkiler incelendiğinde ise evlilik uyumu puanları ile özerklik (Ö) arasında ($r = .16$) $p < .05$ düzeyinde; çevresel hâkimiyet (ÇH) ile ($r = .35$) $p < .000$ düzeyinde, bireysel gelişim (BG) ile ($r = .17$) $p < .05$ düzeyinde, diğerleriyle olumlu ilişkiler (DOI) ile ($r = .32$) $p < .000$ düzeyinde, yaşam amaçları (YA) ile ($r = .23$) $p < .001$ düzeyinde ve öz-kabul (ÖK) ile ($r = .36$) $p < .000$ düzeyinde pozitif yönlü doğrusal bir ilişkinin var olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 6. Öğretmenlerin Evlilik Uyumu Puanlarının Özerklik, Çevresel Hâkimiyet, Bireysel Gelişim, Diğerleriyle Olumlu İlişkiler, Yaşam Amaçları ve Öz-Kabul Değişkenlerine Göre Yordanıp Yordanmadığına İlişkin Bulgular

Yordayıcı Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p	R ²	F	p
Sabit	26.29	4.31		6.10	.00			
Özerklik	-.10	.11	-.08	-.95	.34	.17	6.87	.000
Çevresel Hâkimiyet	.24	.13	.18	1.83	.07			
Bireysel Gelişim	-.12	.11	-.10	-1.12	.26			

Diğerleriyle Olumlu İlişkiler	.21	.12	.15	1.76	.08
Yaşam Amaçları	.04	.12	.03	.32	.75
Öz-Kabul	.28	.12	.23*	2.26	.03

Tablo 6 incelendiğinde öğretmenlerin evlilik uyumu puanları için yapılan eşzamanlı çoklu regresyon analizi sonucunda özerklik, çevresel hâkimiyet, bireysel gelişim, diğerleriyle olumlu ilişkiler, yaşam amaçları ve öz-kabul değişkenleri birlikte katılımcıların evlilik uyumu puanlarını istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde [$F(6,198) = 6.87; p < .000$] yordamaktadır. Adı geçen değişkenler birlikte öğretmenlerin evlilik uyumu puanlarının toplam varyansının %17'sini açıklamaktadır.

Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin β ve t-testi sonuçları incelendiğinde ise öz-kabul (ÖK) ($\beta = .23; p < .05$) değişkeninin öğretmenlerin evlilik uyumu puanlarını anlamlı bir yordayıcısı olduğu; buna karşın diğer değişkenlerin yordayıcı etkisinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Alt Boyut Puanlarının Öğretmenlerin Evlilik Uyumu Üzerindeki Yordayıcı Etkisine Dair Bulgular

Öğretmenlerin toplumsal cinsiyet rollerini alt boyut puanlarının evlilik uyumu puanları üzerindeki yordayıcı etkisini incelemek amacıyla “Eşzamanlı Çoklu Regresyon Analizi” yapılmış ve regresyon analizi modelinde algılanan toplumsal cinsiyet rollerini alt boyut puanları yordayıcı değişken, evlilik uyumu ise yordanan/bağımlı değişken olarak belirlenmiştir.

Uygulanan Eşzamanlı Çoklu Regresyon Analizleri sonucunda elde edilen bulguların sunumunda öncelikli olarak bağımlı değişken ve yordayıcı değişkenler arasındaki ilişki değerleri (r) ile aritmetik ortalama (\bar{x}), ve standart sapma (ss) değerlerine yer verilmiştir. Yordayıcı ve bağımlı değişkenler arasındaki ilişkiler Pearson Moment Korelasyon Katsayısı'ndan yararlanılarak hesaplanmıştır.

Tablo 7. Evlilik Uyumu ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini İçin Aritmetik Ortalama(\bar{x}), Ve Standart Sapma (Ss) Ve Korelasyon Katsayısı (R) Değerleri (N=636)

Değişkenler	X	SS	EC	KC	EV	GC	ER
Evlilik Uyumu	46.39	7.80	.05	-.16*	.05	-.03	.02
Yordayıcı Değişkenler							
Eşitlikçi Cinsiyet (EC)	34.98	4.50		.44***	.47***	.46***	.47***
Kadın Cinsiyet (KC)	26.35	7.11			.41***	.74***	.54***
Evlilikte Cinsiyet (EV)	32.79	3.04				.60***	.48***
Geleneksel Cinsiyet (GC)	28.40	6.41					.71***
Erkek Cinsiyet (ER)	24.30	4.14					

*** p<.000, ** p<.001, * p<.05

Tablo 7 incelendiğinde, öğretmenlerin evlilik uyumu puan ortalamaları 46.39, standart sapmaları 7.80; eşitlikçi cinsiyet (EC) puan ortalamaları 34.98, standart sapmaları 4.50; kadın cinsiyet (KC) puan ortalamaları 26.35, standart sapmaları 7.11; evlilikte cinsiyet (EV) puan ortalamaları 32.79, standart sapmaları 3.04; geleneksel cinsiyet (GC) puan ortalamaları 28.40, standart sapmaları 6.41; erkek cinsiyet (ER) puan ortalamaları 24.30, standart sapma değerleri 4.14 olarak hesaplanmıştır.

Öğretmenlerin evlilik uyumu puanları ile yordayıcı değişkenler arasındaki ilişkiler incelendiğinde ise evlilik uyumu puanları ile kadın cinsiyet (KC) arasında ($r = -.16$) $p < .05$ düzeyinde negatif yönlü doğrusal bir ilişkinin var olduğu; eşitlikçi cinsiyet (EC) ile ($r = .05$) $p > .05$ düzeyinde, evlilikte cinsiyet (EV) ile ($r = .05$) $p > .05$ düzeyinde, geleneksel cinsiyet (GC) ile ($r = -.03$) $p > .05$

düzeyinde ve erkek cinsiyet (ER) ile ($r = .02$) $p > .05$ düzeyinde anlamlı bir ilişkinin var olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 8. Öğretmenlerin Evlilik Uyumu Puanlarının Eşitlikçi Cinsiyet, Kadın Cinsiyet, Evlilikte Cinsiyet, Geleneksel Cinsiyet ve Erkek Cinsiyet Değişkenlerine Göre Yordamıp Yordanmadığına İlişkin Bulgular

Yordayıcı Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p	R ²	F	p
Sabit	39.83	6.43		6.2	.00			
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	.18	.15	.10	1.2	.22			
Kadın Cinsiyet Rolü	-.37	.12	-.33**	-3.17	.002			
Evlilikte Cinsiyet Rolü	.12	.23	.05	.51	.61	.06	2.48	.03
Geleneksel Cinsiyet Rolü	.13	.16	.11	.82	.42			
Erkek Cinsiyet Rolü	.09	.19	.05	.48	.63			

Tablo 8 incelendiğinde öğretmenlerin evlilik uyumu puanları için yapılan eşzamanlı çoklu regresyon analizi sonucunda eşitlikçi cinsiyet, kadın cinsiyet, evlilikte cinsiyet, geleneksel cinsiyet ve erkek cinsiyet değişkenleri birlikte katılımcıların evlilik uyumu puanlarını istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde [$F(5,199) = 2.48$; $p < .05$] yordamaktadır. Adı geçen değişkenler birlikte öğretmenlerin evlilik uyumu puanlarının toplam varyansının %6'sını açıklamaktadır.

Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin β ve t-testi sonuçları incelendiğinde ise öğretmenlerin evlilik uyumu puanları üzerinde kadın cinsiyet (KC) ($\beta = -.33$; $p < .001$) değişkeninin anlamlı yordayıcılığının olduğu; buna karşın diğer değişkenlerin yordayıcı etkisinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

TARTIŞMA

Yapılan araştırma bulgularında erkek ve kadınlar, evlilik uyum düzeyi bakımından karşılaştırıldığında; öğretmenlerin cinsiyet değişkeni açısından evlilik uyum düzey puan ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır. İlgili alan yazın tarandığında bu bulgu yapılmış olan bazı araştırmaların sonuçları ile benzerlik gösterirken bazı araştırmaların sonuçları ile farklılık gösterdiği görülmektedir. Canel (2007), Çakır (2008) ve Anar (2011), yaptıkları

çalışmalarla erkek ve kadınların evlilik uyumları arasında anlamlı bir farklılık olduğunu ortaya koyan araştırmacılarıdır. Çakır (2008) yaptığı çalışmada erkeklerin kadınlardan daha yüksek düzeyde evlilik uyumuna sahip olduklarını bulmuştur. Kublay (2013), Çelik (2009) ve Yeşiltepe (2011) ise çalışmalarında kadın ve erkeklerin evlilik uyumları ve eşlerin evlilikten aldıkları doyum arasında anlamlı bir farklılığın olmadığını ortaya koymuşlardır. Alan yazın incelendiğinde, evlilik uyumunun cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığına dair net bir sonuca varılamamaktadır. Bu durumun, yapılan araştırmalardaki çalışma gruplarına ait kültürel farklılıklar, kişilik özellikleri, bölge, evlilik beklentisi gibi faktörlerden kaynaklanıyor olabileceği düşünülebilir. Bu araştırmada da eşlerin evliliği algılayış biçimleri, kişilik özellikleri, sosyo-kültürel özellikleri, eğitim düzeyleri gibi özelliklerin yanı sıra eşlerin ikisinin de çalışıyor olması ve sosyal yaşamlarında sorumluluk paylaşımında bulunmaları evlilik uyumunda kadın ve erkekler arasında anlamlı bir farklılığın bulunmamasının nedenlerinden birkaçı olarak görülebilir.

Öğretmenlerin evlilik uyumlarının eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığının bulgularını araştırmamızın sonuçlarını Çakır (2008), Dökmen ve Tokgöz (2002)'nin araştırma bulguları destekleyici nitelikte olup, eğitim düzeyinin yükseldikçe evlilik uyumu ve duyumun artış gösterdiği görülmektedir. Eğitim düzeyi yüksek olan çiftlerin evlilik uyumlarındaki bu artış, çiftlerin psikolojik ve duygusal olarak daha yeterli olmaları, duygu ve düşüncelerini daha rahat ifade etmeleri ile açıklanabilir. Yapılan bu araştırmaların sonuçları çalışmamızdan elde ettiğimiz bulgularla paralellik göstermektedir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu olan ailenin gelir düzeyi değişkeni doğrultusunda sonuçlar incelendiğinde evlilik uyumu ile gelir düzeyi değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. İlgili alan yazın incelendiğinde Yüksel (2013) çalışmada yüksek gelir seviyesi ve maddi açıdan sıkıntı yaşamamanın evlilik ilişkisinin kalitesini arttırdığını öne sürmüş olmasına karşın, Çakmak Tolun (2015) sosyo-ekonomik gelir düzeyinin bireylerin evlilik uyum düzeylerini farklılaştıran bir güce sahip olmadığını ortaya koymaktadır.

Yapılan çalışmada evlilik uyumu ile eş eğitim düzeyi, hizmet yılı ve evlilik süresi değişkenleri arasındaki fark anlamlı bulunmadığından bulgular kısmında yer verilmemiştir. Araştırmanın bu bulgusunu destekleyen Gülererli (2014) ve Yüksel (2013)'in çalışmalarında evlilik süresiyle evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Öğretmenlere yönelik pek çok araştırma gerçekleştirilse de ülkemizde eş eğitim düzeyi ve hizmet yılı değişkenlerinin

evlilik uyumunu yordayıp yordamadığına ilişkin az sayıda araştırma yapılmıştır. Akbaş (2008) yaptığı çalışmada evlilik uyumu ile hizmet yılı arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmadığı sonucunu elde etmiştir. Yeşiltepe (2011) hizmet yılı ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu, hizmet yılının evlilik uyumunun iyi bir yordayıcısı olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Çalışma bulgularındaki bu farklılığın, katılımcılara ait kişilik özellikleri, bölgesel ve sosyo-kültürel faktörler kaynaklı olabileceği düşünülebilir.

Evlilik uyumunun yordanmasına ilişkin yapılan çoklu regresyon analizi sonucunda standardize edilmiş regresyon katsayısına göre psikolojik iyi oluşun evlilik uyumunun anlamlı yordayıcısı olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, Yeşiltepe (2011)'nin yaptığı çalışmadaki, öğretmenlerin psikolojik iyi oluş puanlarının evlilik doyumu ile güçlü derecede ilişkili olduğu bulgusuyla benzerlik göstermektedir. Ayrıca yapılan araştırma sonucunda Öz-kabul alt boyut puanlarının evlilik uyumunun anlamlı bir yordayıcısı olduğu, diğer alt boyut puanların ise yordayıcı etkisinin bulunmadığı görülmüştür. Elde edilen bulgulara göre, psikolojik iyi oluş alt boyutu Öz-kabul açısından incelendiğinde öz-kabulün evlilik uyumunun en güçlü ve anlamlı yordayıcısı olduğu tespit edilmiştir. Öz-kabul; psikolojik iyi olmanın birinci boyutu olup bireyin kendisini olumlu algılaması, kendisiyle bütünleşmesi, olumlu olumsuz tüm özelliklerini kabul etmesi ve geçmiş ile şimdiki yaşantısı hakkında olumlu şeyler düşünmesi olarak tanımlanabilir. Araştırmanın bulguları, yapılan çalışmalarla genel olarak tutarlılık gösterse de, farklı bulguların elde edildiği çalışmalar da mevcuttur. Timur (2008)'un boşanma sürecinde olan ve olmayan evli bireylerin psikolojik iyi oluş düzeylerini araştırdığı çalışmasında psikolojik iyi oluşun, evlilik uyumunun anlamlı bir yordayıcısı olmadığını ortaya koymuştur.

Yapılan regresyon analizi sonucunda öğretmenlerin toplumsal cinsiyet rolleri tutum puanlarının evlilik uyumu puanlarını yordamada kadın cinsiyet rolü alt boyutunun güçlü ve anlamlı bir yordayıcısı olduğu, diğer alt boyutların ise anlamlı yordayıcılar olmadığı görülmüştür. Bu sonuç alan yazınla uyumluluk göstermektedir. Curun (2006) kadınsılık puanlarının evlilik uyumunu yordaması açısından en önemli değişken olduğunu ortaya koymuştur. Çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre tüm değişkenler (tüm alt boyutları ile) birlikte evlilik uyumu ile anlamlı olmayan bir ilişki vermiş ve toplam varyansın %18'ini açıklamıştır. Değişkenler ayrı ayrı yordayıcı özelliklere sahipken, ikisinin birlikte analize sokulmasıyla elde edilen sonuçlarda evlilik uyumu üzerinde anlamlı olmayan bir yordayıcılıklarının olduğu sonucu elde edilmiştir. Bulgular incelendiğinde psikolojik iyi oluş alt boyutu olan öz-kabul ve toplumsal cinsiyet

rolleri alt boyutu olan kadın cinsiyet rolü evlilik uyumunun anlamlı yordayıcıları iken, diğer alt boyutlarda yordayıcı etkisi bulunmadığı saptanmıştır.

Evlilik uyumu ile ilgili bulgular değerlendirildiğinde; farklı sonuçlarla karşılaşıldığı görülmüştür. Araştırmanın bulguları ile farklılık gösteren çalışmaların bulunması yöntem ya da örneklemin farklılığından kaynaklanabilir. Demografik değişkenlere göre evlilik uyumu incelendiğinde öğretmenlerin eğitim düzeyi ve sosyo-ekonomik gelir düzey değişkenleriyle evlilik uyumu arasında anlamlı bir farklılık bulunmuşken; cinsiyet, eş eğitim düzeyi, hizmet yılı ve evlilik süresi değişkenleriyle evlilik uyumu arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bunun nedenin katılımcı, bölge, kişilik özellikleri, sosyo-kültürel faktörler, evlilik beklentisi, vs. olabileceği düşünülmektedir. Son olarak ise psikolojik iyi oluş alt boyutu olan Öz-kabul ve toplumsal cinsiyet rolleri alt boyutu olan Kadın cinsiyet rolünün evlilik uyumunun anlamlı bir yordayıcısı olduğu saptanmıştır. Bunun yanı sıra diğer alt boyutların ve iki bağımsız değişkenin (tüm alt boyutları ile) birlikte evlilik uyumunun anlamlı yordayıcıları olmadığı belirlenmiştir.

Araştırmanın sonuçlarından yola çıkılarak şu öneriler verilebilir: İstanbul ilinde yapılan bu çalışmadan sonra diğer bölgelerin de dâhil edildiği daha fazla evli bireye ulaşılarak kapsamlı bir çalışma yapılabilir. Öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin evlilik uyumlarını düşük düzeyde yordadığı görülmüştür. Dolayısıyla öğretmenlere var olan potansiyellerini ortaya çıkarmaya ve kendilerini geliştirmeye yönelik destekleyici eğitimler verilebilir. Alan yazında, evlilik ilişkisini geliştirmek üzere düzenlenen programların evlilik uyumunu arttırmada başarılı olabildiklerine dair çeşitli araştırma sonuçları mevcuttur (Ekşi ve Kahraman, 2012; Kalkan, 2002; Sardoğan ve Karahan, 2005). Bu bağlamda, bireylerin ilişkilerini ve iletişimlerini güçlendirecek, evlilik uyumlarını arttıracak destek programları ve grup rehberliği programları hazırlanabilir. Bunların yanı sıra, eşlerin birlikte katılımı sağlanarak daha spesifik sonuçların elde edilmesi mümkün kılınabilir. Araştırma bulgularında evlilik uyumunu arttırmada kadın cinsiyet rolleri anlamlı bir ilişki verdiğinden, evlilik uyumunu arttırmada verilecek eğitimlerde kadın cinsiyet rollerinin önemi vurgulanabilir. Bu çalışmada yalnızca öğretmenlerin evlilik uyumları incelenmiş olmasına karşın, başka bir çalışmada farklı meslek gruplarının evlilik uyumları ile empati, bağlanma stilleri, iletişim becerileri gibi farklı psikolojik faktörlerle de çalışılabilir.

Yazarlar Hakkında / About Authors

Halil Ekşi, Marmara Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümünde anabilim dalı başkanı olarak görev yapmaktadır. Lisans öğrenimini “Boğaziçi Üniversitesi, Psikoloji” bölümünde tamamlamıştır. Yüksek lisans ve doktorasını “Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık” programında tamamlamıştır. Psikolojik perspektiften ahlak/moral gelişimi ve eğitimi, manevi yönelimli psikoterapi, psikolojik danışmanlık ilgi alanları arasındadır.

Halil Ekşi is the chair of the Guidance and Psychological Counseling Department of Marmara University. He graduated from “Bogazici University, Psychology department”. He completed his master’s and doctorate degree in Guidance and Psychological Counseling Department of Marmara University, Institute of Educational Sciences. His research areas focus on moral development and moral education from psychological perspective, spiritually oriented psychotherapy and psychological counseling.

Ferit Güneş, Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı bir okulda psikolojik danışman olarak çalışmaktadır. Lisans ve yüksek lisans eğitimini Marmara Üniversitesi’nde Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanında tamamlamıştır. Özel eğitim, İşitme engelli bireyler, Yaratıcı drama, Deneysel Oyun terapisi ilgi alanları arasındadır.

Ferit Güneş is working as psychological counseling in a school affiliated to the Ministry of National Education. He completed his bachelor and master’s degree in Guidance and Psychological Counseling Department of Marmara University. Special education, persons having impaired hearing, creative drama, and experimental play therapy are his research interests.

Neslihan Yaman, Marmara Üniversitesi’nde Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanında araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır. Lisans öğrenimini "İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık" alanında, Yüksek lisans öğrenimini "The University of Nottingham, School of Education, MA Counselling" programında tamamlamıştır. Doktora eğitimine, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık programında 2014 yılında başlamıştır. Doktora tezi yazım aşamasındadır. Gelişim psikolojisi, Çocuk İstismarı ve önlenmesi, Sanatla terapi, Yaratıcı drama, Narrative terapi, Oyun terapisi ilgi alanları arasındadır.

Neslihan Yaman is working as a Research Assistant of Guidance and Psychological Counseling department at Marmara University. She completed her bachelor degree in Guidance and Psychological Counseling Department of Istanbul University and master's degree in The University of Nottingham, School of Education, MA Counselling. She has started PhD program in Guidance and Psychological Counseling at Marmara University in 2014. She is still working on her PhD thesis. Developmental psychology, child abuse and prevention, art therapy, creative drama, narrative therapy, and play therapy are her research interests.

Yazar Katkıları / Author Contributions

HE, araştırmanın yürütücüsü konumunda olup, analiz ve tartışmanın şekillendirilmesinde katkı sunmuştur.

FG, araştırmanın literatürünün yazılması, ölçeklerin uygulanması, verilerin toplanması, bulguların analizi ve tartışmanın yazılması aşamalarında katkı sunmuştur.

NY, araştırmanın bulguların analizi ve tartışmanın yazılması aşamalarında katkı sunmuştur.

HE is the coordinator of the study and contributed to the analysis and discussion part.

FG contributed to the parts of literature writing, application of scales, collection of data, analysis of findings and writing of discussion.

NY contributed to analysis of the findings and the writing of the discussion.

Çıkar Çatışması / Conflict of Interest

Bu çalışmada, “yazarlar tarafından çıkar çatışmasının olmadığı rapor edilmiştir.”

In this study, the authors declared that “there is not any clash of interests”.

Fonlama / Funding

Bu çalışmada, “Herhangi bir fon desteği alınmamıştır.”

No funding was received in this study.

Etik Bildirim / Ethical Standards

Bu araştırmanın uygulamaları Helsinki Deklarasyon’u çerçevesince gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcıları anket uygulamalarında etik onam dâhilinde gönüllü olarak yer almıştır.

The implementation of this research was carried out within the framework of the Helsinki Declaration. Participants of the study voluntarily participated in the survey applications within ethical approvals

ORCID

Araştırmacıların ORCID kayıtları bulunmamaktadır. Kaydolma taraftarı değiliz.

KAYNAKÇA

- Akbaş, M. (2008). *Endüstri Meslek Liselerinde Görev Yapan Öğretmenlerin Evlilik Uyumları ile Öğretmenlik Tutumları Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akın, A. (2008). Scales of Psychological Well-Being: A Study Of Validity And Reliability. *Educational Science: Theory ve Practice*, 8(3), 721-750.
- Akgül Gök, F. (2013). *Evlü Kadın ve Erkeklerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlgili Algularının Aile İşlevlerine Yansımaları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmetler Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Amato, P. R., ve Booth A. (1995), Changes in Gender Role Attitudes And Perceived Marital Quality. *American Sociological Review*, 60, 58-66.
- Anar, B. (2011). *Evlü Ve Çalışan Yetişkinlerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İle Evlilik Doyumu ve İş Doyumu İlişkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Aytaç, S. ve Öngen, B. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları ve Yaşam Değerleri İlişkisi. *Sosyoloji Konferansları*, 48(2), 1-18.
- Barling, J. (1994). Effects of Husbands' Work Experiences on Wives' Marital Satisfaction. *The Journal of Social Psychology*, 124: 219-225.
- Blair, S. L. (1993). Employment, Family, and Perceptions of Marital Quality among Husbands and Wives. *Journal of Family Issues*, 14(2), 189-212.
- Bradbury, T. N., Fincham F. D. (1990). Attributions in Marriage: Review and Critique. *Psychological Bulletin*, 107(1), 3-33.
- Broderick, J.E. ve O'Leary, K.D. (1986). Contributions of Affect, Attitudes and Behavior to Marital Satisfaction. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. 54(4):514-517.
- Canel, A. N. (2007). *Ailede Problem Çözme, Evlilik Doyumu ve Örnek Bir Grup Çalışmasının Sınanması*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Curun, F. (2006). *Yüklemeler, İletişim Çatışmaları, Cinsiyet ve Cinsiyet Rolü Yönelimi ile Evlilik Doyumu Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Ana Bilim Dalı.

- Çakır, S. (2008). *Evlü Bireylerin Evlilik Uyumlarının Ana-Babalarına Bağlanma Düzeyleri ve Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Çakmak Tolan, Ö. (2015). *Evlilik Uyumunun Kişilik Özellikleri, İlişkiye Dair İnançlar ve Çatışma Çözüm Stilleri Bağlamında Yordanması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Malatya.
- Çelik, M. ve Tümkaya, S. (2012). Öğretim Elemanlarının Evlilik Uyumu ve Yaşam Doyumlarının İş Değişkenleri ile İlişkisi. *Abi Evran Üniversitesi Karşebir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)* 13(1), 223-238.
- Çelik, E. (2009). *Evlü Öğretmenlerin Bağlanma Stili, Denetim Odağı ve Bazı Nitelikleri Açısından Evlilik Uyum Düzeylerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Çelik, M. (2006). *Evlilik Doyum Ölçeği Geliştirme Çalışması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Adana.
- Çınar, L. (2008). *Evlilik Doyumu: Cinsiyet Roller ve Yardım Arama Tutumu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Ankara.
- Diener, E. (1984). Subjective Well-being. *Psychological Buletin*, 95, 542-575.
- Dökmen, Z. (2010). *Toplumsal Cinsiyet- Sosyal Psikolojik Açıklamalar*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Dökmen, Z.Y. ve Tokgöz, Ö. (Eylül, 2002). Cinsiyet, Eğitim, Cinsiyet Rolü İle Evlilik Doyumu, Eşle Algılanan Benzerlik Arasındaki İlişkiler. *XII. Ulusal Psikoloji Kongresi*, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Duman, M. (2012). *Mizaç ve Karakter Özelliklerinin Evlilik Uyumu ve Cinsiyet Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Mersin.
- Ekşi, H. ve Kahraman, Z. (2012). Bir Evlilik ve Aile Hayatı Eğitim Programının Evli Kadınlarda Evlilik Uyumuna ve Aile Sistemine Etkisi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 36, 129-145.
- Gorard, S. (2001). *Quantitative Methods in Educational Research: The role of numbers made easy*. London: Continuum.
- Gülelerli, N. (2014). *Öğretmenlerin Evlilik Uyumları ile Yaratıcılıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Beylikdüzü Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara

- Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, İstanbul.
- Günay, G. ve Bener, Ö. (2011). Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerini Çerçevesinde Aile İçi Yaşamı Algılama Biçimleri. *Hacettepe Üniversitesi TSA*, 15(3).
- Güngör, H. C. (2007), *Evlilik Doyumunu Açıklamaya Yönelik Bir Model Geliştirme*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Hawkins, D.N. ve Booth, A. (2005). Unhappily ever after: effects of long term, low quality marriages on well-being. *Social Forces*, 84(1), 445- 465.
- Kalkan, M. (2002). Evlilik İlişisini Geliştirme Programının Evlilerin Evlilik Uyum Düzeyine Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Kim, H., K. ve McKenry, P. , C. (2008). The relationship between marriage and psychological Well-being: A longitudinal analysis. *Journal of family Issues*, 23, 885-911.
- Koca Akça, D. (2013). *Bir Aile Eğitim Programının Evli Annelerin Evlilik Doyumu, Evlilikte Sorun Çözme Becerisi ve Psikolojik İyi Oluşuna Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kodan, S. (2013). *Evli Bireylerin Evlilik Kalitesi Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları ve Yaşam Doyumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Erzurum.
- Kublay, D. (2013). *Evlilik Uyumu: Değer Tercihleri ve Öznel Mutluluk Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Trabzon.
- Lye, D.N. ve Biblarz, T. J. (1993). The Effects of Attitudes to Ward Family Life and Gender Roles on Marital Satisfaction. *Journal of Family Issues*, 14(2): 157-188.
- Neuman, W.L. (2013). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nitel Ve Nicel Yaklaşımlar* (2. cilt). 6. bs. Çev. Sedef Özge. İstanbul: Yayıncı.
- Özüğurlu, K. (2013). *Evlilik Raporu*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Proulx, C.M., Helms, H.M. ve Buehler, C. (2007). Marital Quality and Personal Wellbeing: A Meta-Analysis. *Journal of Marriage and Family*, 69, 576-593.
- Robson, C. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri: Gerçek Dünya Araştırması*. (Ş. Çınkır, N. Demirkasımoğlu, Çev.) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Rollins, Boyd C. ve Feldman H. (1970). Marital Satisfaction over the Family Life Cycle. *Journal of Marriage and the Family*. 32, 20-27.

- Ryff, C. D. ve Keyes, C. L. M. (1995). The Structure of Psychological Well-Being Revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69, 719-727.
- Sabatelli, R.M. (1988). Exploring Relationship Satisfaction: A Social Exchange Perspective on the Interdependence between Theory, Research and Practice. *Family Relations*, 37(2), 217-222.
- Sardoğan, M. E. ve Karahan, T. F. (2005). Evli Bireylere Yönelik Bir İnsan İlişkileri Beceri Eğitimi Programının Evli Bireylerin Evlilik Uyum Düzeylerine Etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 38(2), 89-102.
- Sezen, L. (2005). Türkiye'de Evlenme Biçimleri, *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 27,185-194.
- Spainer, G.B. (1976). Measuring dyadic adjustment: New scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and The Family*, 38,15-28.
- Temeloğlu, E. (2014). *Çiftlerden Birisi Eksen I Tanısı Almış Evli Bireylerin Evlilik Uyumlarının, Patolojiye Dair Atıfları, Kontrol Odakları ve Baş Etme Yolları Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Timur, M.S. (2008). *Boşanma Sürecinde Olan ve Olmayan Evli Bireylerin Psikolojik İyi Oluş Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Tutarel-Kışlak, Ş ve Çavuşoğlu, Ş. (2006). Evlilik Uyumu, Bağlanma Biçimleri, Yüklemeler ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişki. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi* 3(9), 61-68.
- Tutarel- Kışlak, Ş. (1999). Evlilikte Uyum Ölçeğinin Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması. *3P Dergisi*, 7(1), 50-57.
- Tutarel-Kışlak, Ş. (1995). *Cinsiyet, Evlilik Uyumu, Depresyon ile Nedensel ve Sorumluluk Yüklemeleri Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Tuzcu, A. (2017). *Evli bireylerde Kişilik Özelliklerinin Evlilik Uyumu ve Evlilik Doyumu Üzerine Etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Tütüncü, M. (2012). *Yönetici ve Çalışanların Psikolojik İyi Olma Ve Stres Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Yalçın, H. (2014). Evlilik Uyumu ile Sosyodemografik Özellikler Arasındaki İlişki. *Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(1).
- Yaşar, B. (2011). *Öğretmen Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumlarının Kadın Sağlığı Hemşireliği Açısından Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Mersin.

- Yeşiltepe, S. S. (2011). *Öğretmenlerin Evlilik Uyumlarının Psikolojik İyi Oluş ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Yüksel, Ö. (2013). *Kadınlarda Evlilik Uyumu ve Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişki: Stresle Baş Etme Biçimleri ve Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumlarının Aracı Roller*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Bilim Dalı, Ankara.
- Waterman, A. S. (1993). Two Conceptions in Happiness: Contrasts of Personal Expressiveness (Eudiamonia) and Hedonic Enjoyment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 64, 678–691.

EXTENDED SUMMARY

Introduction: The smallest unit of the society, family; is an organized system consisting of women, men and children. Being a system organized in itself and functioning on a regular basis appears to be associated with harmony of women and men who are the most important parts of the system. The first step of the family institution the marriage is an important system that affects all aspects of the individual's life (Çelik, 2009; Çelik, 2006; Koca, 2013; Yeşiltepe, 2011).

The institution of marriage as well as having an important role in people's lives, it is considered as one of the institutions that have a significant effect on human behavior (Çelik, and Tümkaya, 2012; Gülerli, 2014; Yeşiltepe, 2011). On the basis of literature review, although there are dozens of studies addressing the marital adjustment and its influencing factors there is neither an adequate definition for it. Generally marital adjustment is stated as satisfaction and happiness in consequence of the harmonious marriage of couples. The evolving feeling of happiness which depends on a marriage that was conducted in harmony plays an important role in the lives of individuals and closely affects the mental health of the spouses. In the case of decline in the married couples' harmony that seems to emerge an adverse relationship for spouses and children switch into forms of poor communication. This situation appears to be the factors that led to happiness and unhappiness in the marriage (Çelik, 2009; Sardoğan, and Karahan, 2005). It is stated that factors such as gender roles, education level, age, psycho-social mood, personality traits have an important role in marital adjustment and affect the level of being happy in marriage. Some studies have revealed gender role attitudes of male and female are associated with their marriages. Therefore, the gender role can be said to have an influence on marriage and marital adjustment as well as in all other areas (Cinar, 2008; Yalcin, 2014). The concept of psychological well-being emerges as another important variable affecting the marital adjustment (Yeşiltepe, 2011). Researches also reveal that marital adjustment has an important role in the psychological and subjective well-being of the individual. Thus, direct or indirect examination of the relationship between psychological well-being and marital adjustment and also displaying the other factors relevant to marriage are important (Timur, 2008; Yeşiltepe, 2011). Nowadays, studies on marital relationships become crucial in theoretical aspects. In the literature review, relationship between the two variables of "marital harmony", "psychological well-being" and "gender roles" are examined more often and there is no evidence to suggest examination of relationship between aforementioned three variables. In this study, it is aimed to examine the relationship between psychological well-being and gender roles with marital adjustment.

Method: The correlational survey model was used for this study which aims to determine predicting power of married teachers' marital adjustment in terms of their attitudes towards gender roles and level of psychological well-being.

Universe of the study is consisting of 205 married teachers teaching at public schools in Istanbul in the academic year 2014 – 2015. Simple random sampling model was used in the research. The sample consists of 205 teachers teaching at the schools which were selected randomly from the population.

In this study Marital Adjustment Scale (Tutarel-Kışlak, 1995) and Psychological Well-Being Scale (Cenkseven, 2004), Gender Roles Attitudes Scale (Zeyneloğlu, and Terzioğlu, 2011) and Personal Information Form were used as data collection tools.

Findings: The study was conducted, after necessary permission and approvals were taken, in the second term of 2014 – 2015 academic years with the teachers who volunteered to participate.

After data was collected, demographic variables of the participants were grouped and the scales were scored before the statistical analyses. The data gathered by the scales was inserted in SPSS for windows version 16.0 package program and multiple regression, t – test for independent samples, ANOVA and Kruskal Wallis-H test were conducted.

The findings of this study indicated that the “self-acceptance” factor of psychological well – being scale and the “female gender role attitude” factor of the gender role attitude scale predicted the marital adjustment significantly ($p < 0.5$). It is found that according to the standardized beta coefficient the factor scores of psychological well-being and gender role attitude are not a significant predictor of Marital Adjustment ($p > 0.5$). The findings are important in terms of specifying the married teachers' opinions about psychological well-being and gender roles.

Discussion: Past research findings involving the concept marital adjustment there are studies showing differences. Existing studies that have different results from the findings of this study may be due to differences in the method or sample. Examining the marital adjustment in terms of demographic variables there is significant difference between the teachers' education level and socio-economic status but no significant difference with gender, spouse education level, years of service and marriage. It is thought to be the reason of participant, region, personality traits, socio-cultural factors, marital expectations, etc. Finally, self- acceptance behavior as a subscale of Psychological Well-being Scale and attitude of female gender role as a subscale of

Gender Roles Attitude Scale significantly predict individuals' marital adjustment. As well as other subscales and two independent variables (with all dimensions) are not determined to be significant predictors of marital adjustment together.

As a result of multiple regression analysis for the prediction of marital adjustment, psychological well-being is first predictor in the marital adjustment procedure according to standardized regression coefficients. This finding shows similarity with Yeşiltepe's (2011) study suggesting that teachers' psychological well-being scores are very strongly associated with marital satisfaction. According to the regression analysis results, it is seen that teachers' attitudes towards gender roles scores predicting marital adjustment scores of female gender role is a strong and significant predictor of marital adjustment, other subscales were not found to be significant predictors. This result shows compatibility with literature. Curun (2006) revealed that femininity scores are the most important variables in predicting the harmony of femininity. According to the results of multiple regression analysis (with all sub-dimensions), all variables gave a non-significant relationship between marital adjustment and account for 18% of the total variance. While the variables have different properties, in the results obtained by analyzing the two together, it is obtained that they have a nonsignificant predictor on marital adjustment. On the basis of findings, while psychological well-being subscales self-acceptance and gender roles subscale female gender role are significant predictors, other subscales are not. Past research findings involving the concept marital adjustment there are studies showing differences. Existing studies that have different results from the findings of this study may be due to differences in the method or sample.

Based on the results of the study these suggestions can be given; it is seen that teacher's psychological well-being level predict their marital adjustment. Therefore training can be given to the teachers to uncover and to develop themselves. In the study, many factors affecting the marital adjustment are cited. For this training or group works can be given to the couples married or thinking of marriage to improve marital harmony. It is possible to work with larger sample groups in terms of generalizability of the results of the study.